

Oponentský posudek na bakalářskou práci Nikol Svobodové „Věštění v Delfách a věšební extáze: zkoumání hmotných a nehmotných sil stojících za vznikem věšeb“.

Vypracoval: doc. Hynek Bartoš, PhD.

Bakalářská práce studentky Nikol Svobodové se zabývá věštěním v antických Delfách. Zaměřuje se na otázku, jakým způsobem byl akt věštění a věšebního vytržení v minulosti vysvětlován. V antických i moderních textech identifikuje (minimálně) tři druhy vysvětlení, které představuje a komentuje v několika podkapitolách. Relativně nejmenší pozornost je věnovaná tradičnímu vysvětlení, že jde o přímé působení bohů. Autorka se zaměřuje především na dvě konkurenční možnosti, které namísto bohů hledají nějaké „přirozené vysvětlení“, a to buď navozením určitého psychického rozpoložení, anebo intoxikací nějakou přírodní látkou. Podrobně probírá zejména teorii, podle které byly Pýthie intoxikovány plynem (ethenem) a kterou v závěru své práce přesvědčuje vyvrací.

Práce je jasně strukturovaná, napsaná kultivovaným jazykem, studentka užívá primární i sekundární zdroje a náležitě na ně odkazuje. Celkově jde o velmi dobrou práci, ke které mám nicméně několik připomínek a otázek:

Zprvé, rozdělení možných příčin na hmotné a nehmotné považuji za poněkud zavádějící. Jednak božové samotní nejsou v antickém pojetí nutně nehmotní, a jednak studentka v této kategorii uvádí i „látku zvanou *pneuma*“ nebo páru (*atmos*).

Rozumím strategii autorky soustředit se na přirozená vysvětlení na úkor vysvětlení náboženských, nicméně postrádám v práci diskusi o tom, jak mohou diskutované stavy změněného vědomí (ať již intoxikací či autosugescí) vysvětlit schopnost věštit, tj. mimo jiné vidět do budoucnosti. Existuje nějaká přesvědčivá evidence, že by intoxikace umožňovala věštit? Pokud budeme předpokládat, že ano, proč se tato technika nevyužívá např. k řešení problémů současného světa, ale objevuje se (s překvapivým úspěchem) v diskusi o antických Delfách?

V úvodu studentka předesílá, že bude zkoumat, „zda interpretace Pýthiina stavu odráží povahu společnosti, tzn. zda hledání příčin reflektuje kolektivní myšlení té doby“ (str. 7). V závěru deklaruje, že její práce ukázala, jak „interpretace fungování delfské věštitrny „odráží povahu společnosti“ (str. 48). Konkrétně tvrdí, že v době, kdy lidé nekriticky přijímali informace a věřili v bohy, viděli za fungováním věštitrny božstvo, zatímco v dobách, kdy se lidé „ke všemu záhadnému začali stavět skepticky“, se snažili hledat příčiny „odvozené z logiky a zakotvené ve fyzické sféře“. Takový závěr považuji za unáhlený a nedoložený. V antice se o žádné epoše nedá říct, že by byla jednoznačně taková nebo onaká, po většinu antiky oba přístupy koexistovaly. Kromě toho (jak již bylo zmíněno výše) nepovažuji fyziologické vysvětlení věštění za

logické ani uspokojivé. Stejně tak nepovažuji za uspokojivé interpretovat víru v bohy jako výsledek kolektivního myšlení, které vychází ze zaměňování „nepodložených informací“ za fakta (str. 48).

V neposlední řadě lze namítnout, že studentka v některých případech hodnotí důvěryhodnost zdrojů podle toho, jak se jí to momentálně hodí. Např. na str. 20 čteme, že Hérodotovo svědectví o tom, že minimálně dvě Pýthie byly známé pod svým jménem (a tudíž jsou protipříkladem k tvrzení, že „individualita ženy, která zastávala úlohu Pýthie, nebyla považována za důležitou“), není důvěryhodné, protože: „Hérodotos se ale nikdy nezúčastnil žádné z konzultací a informace o delfské věštírně přebíral z neověřených zdrojů jako ústních tradic a vyprávění jiných účastníků, proto je třeba zvažovat důvěryhodnost jeho zdrojů.“ Jinde (např. na str. 31 a 35) studentka užívá svědectví téhož Hérodota k potvrzení názorů, které sama hájí.

Navzdory těmto připomínkám považuji práci celkově za velmi dobrou a navrhuji hodnocení 2.